

Com glops del passat

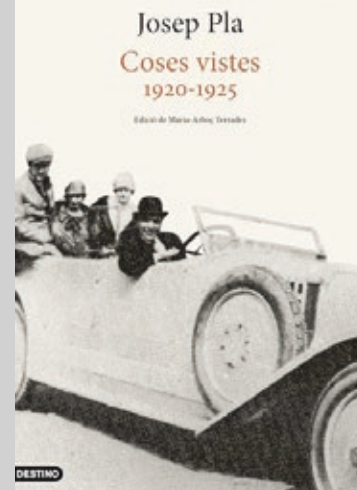
Text > PEP VILA

El 18 de maig de 1925 apareixia a Barcelona, publicat per l'Editorial Diana, *Coses vistes: 1920-1925*, un llibre decisiu, dens i viu, a partir del qual Josep Pla es va iniciar professionalment en el món de les lletres. Llavors va començar una carrera de periodista, prosista i assagista que encara continua, perquè són legió els lectors i les iniciatives editorials que hi ha al mercat que ens il·lustren sobre la vida i l'obra del nostre home de Llofriu. Ara en celebrem la reedició, ben acurada, juntament amb el catàleg de l'exposició. El volum està dividit en quatre parts independents, però relligades per un sentit agut: «Homes i paisatges», «Intermezzo», «Capítols de novel·la» i «Retrats». Aquesta reedició conté, a més, un estudi inicial de Maria-Arboç Terrades i l'apèndix de Jordi Cornudella.

El catàleg de l'exposició, a la seu de la Fundació Pla de Palafrugell, a cura de Joan Safont, també és molt interessant. Llavors Pla tenia vint-i-vuit anys. A les «Quatre paraules» inicials, una mena de justificació del llibre, assegurava que havia procurat per sobre de tot fer-se entendre i respectar la veritat i el que és natural. Podríem dir que els capítols de *Coses vistes* són els fills petits d'altres obres notables: *El quadern gris*, *El que hem menjat*, *La vida amar-*

ga i *Retrats de passaport* o *Homenots*. El títol del llibre, manllevat potser del volum *Choses vues* de l'escriptor francès Victor Hugo o d'un del periodista italià Ugo Ojetti, és un compendi d'articles apareguts en premsa, reelaborats i ampliats.

Aquest llibre va ser interessant per a l'evolució de la prosa catalana, després de la tempesta noucentista. Com deia Carles Riba: «Quantes generacions no estaven aviciades a la despesa del cant i, en canvi, ignoraven la prosa». Podríem dir, sense risc d'equivocar-nos, que el seu contingut no va deixar ningú indiferent. Els temes són diversos, però tots lliguen entorn de la societat catalana, la visió que tenia llavors dels pobles i ciutats del Baix i Alt Empordà, l'Empordanet, i els paisatges veïnals fins a arribar a Barcelona. En destaco les notes sobre la cuina catalana, en les quals es lamenta que llavors es batia en retirada per influència dels llibres de cuina francesa. Ens diu: «Ara es troba molt de tard en tard, sobre les cartes dels restaurants, l'ofrena d'un plat català, i això és una desgràcia». També cal llegir el volum per a l'estudi de l'ànima d'homes i dones per mitjà de peces narratives breus. Els sintètics retrats de persones que va arribar a tractar —Carles Rahola,

PLA, Josep. **Coses vistes: 1920-1925** [edició de Maria-Arboç Terrades i apèndix de Jordi Cornudella]. Barcelona: Grup 62, 2025. 262 p.

SAFONT, J. (cur.). **100 anys de Coses Vistes** [catàleg de l'exposició]. Palafrugell: Fundació Josep Pla, 2026. 163 p.

Josep Carner, Carles Riba, Manolo i molts altres— són encara molt llegidors pel feliç do verbal de l'autor. Tanca el volum el seu autoretrat, en el qual es radiografia sense pietat, amb un deix de sornegueria i cinisme. Quants mots del nostre parlar, continguts en aquest admirable llibre, que tenen per a nosaltres una especial virtut evocadora, s'han perdut per l'erosió dels anys i per la nostra incúria. Hem oblidat el gust que té la mel a força de tenir-ne la boca plena. Molts ja són com glops del passat.

complexos en capítols d'una trentena de pàgines cadascun. En el mateix ordre en què n'hem esmentat els autors, hi trobem: la repressió posterior al conflicte bèl·lic; la construcció ideològica del nou règim i el seu enfrontament amb la dissidència local; l'oligarquia franquista gironina del 1940 al 1979; l'urbanisme i la «Gran Girona»; l'art a la ciutat durant el franquisme i, finalment, l'ensenyament. Tot plegat, en un ambient de nacionalcatolicisme que ho impregnava tot i censurava molt —la pel·lícula *Gilda* en va ser un exemple recordat—, en paral·lel a un *desarrollismo* que, certament, va transformar i modernitzar aspectes de la ciutat, però també en va obliterated molts d'altres.

Tots els capítols es clouen amb una llista bibliogràfica indispensable per aprofundir en el tema. A més, el volum s'acompanya d'imatges ben escollides i molt representatives de l'ambient, el paisatge urbà i la societat gironina d'aquelles dècades.

Tenim, doncs, un text valuós per resseguir —sense por de les llacunes memorístiques i dels biaixos inherents a un tema tan sensible— l'impacte del règim del general Franco en la Girona de mitjan segle xx.

En aquest volum, prologat per l'actual batlle de Girona, Lluç Salellas, hi trobem a faltar un índex onomàstic i un repàs final, perquè la puntuació, francament, falla a estones.

SERRANO JIMÉNEZ, Lluís (coord.). **El franquisme a Girona**. Girona: Ajuntament de Girona – SGDAP, 2025. 213 p.